

Taina Autti
Professori,
Diagnostis-
terapeuttinen
osasto, HY

Lauri Linna
OTM, lakimies,
Helsingin yliopisto,
Yleishallinto.

Millaisia tuloksia opintoihin liittyvistä oikaisupyynnöistä?

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisista asioista ja millaisin tuloksin Helsingin yliopiston lääketieteen- ja hammaslääketieteen aloilla on vuosina 2013–2023 tehty opintoihin liittyviä oikaisupyynnöitä.

Kävimme läpi 2013–2023 tehdyt oikaisupyynnöt (22 kpl) ja raportoimme mihin opintojen vaiheeseen ne liittyivät ja miten ne oli ratkaistu.

Oikeusturvalautakunta hylkäsi oikaisuvaatimuksista 11, hyväksyi kolme, hyväksyi osittain yhden vaatimuksen ja jätti tutkimatta seitsemän.

Oikaisuvaatimukset hyväksytään vain harvoissa tapauksissa, mikä ilmentää opettajan laajaa harkintavaltaa opintosuoritusten arvioinnissa. Erikoistumiskoulutuksesta ja pätevöitymisestä tehdyt oikaisupyynnöt korostuvat määrällisesti. Oikeusturvalautakunnan hyväksymissä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tapauksissa näkyy haasteet arvioida erilaisista koulutusjärjestelmistä tulevien henkilöiden osaamista siten, että yhdenvertaisuus ja potilasturvallisuus toteutuvat.

Lääketieteen alan opinnoista tehdyt oikaisupyynnöt painottuvat erikoistumiskoulutukseen

Selvitimme mistä päätöksistä Helsingin yliopiston lääketieteen- ja hammaslääketieteen aloilla on tehty opintoihin liittyviä oikaisupyynnöitä vuosina 2013–2023 ja miten oikaisupyynnöt on ratkaistu. Tavoitteena oli tunnistaa tilanteet, jossa opiskelija tai koulutettava kokee oikeusturvaansa loukatun sekä raportoida lautakunnan päätökset.

Opintoihin liittyvissä oikaisupyynnöissä on kyse

yliopistolain (yliopistolaki 2009/558, 27 §) (1) mukaisesta oikeusturvakeinosta saadun päätöksen oikeellisuuden arvioimiseksi. Kun opiskelija tai jatkokoulutettava on tyytymätön opintosuorituksensa arviointiin tai hyväksilukupyynnöstä saamaansa päätökseen, voi hän tehdä asiasta oikaisupyynnön. Jos arvioinnista tai päätöksestä vastaava taho ei ratkaise tapausta opiskelijaa tyydyttävällä tavalla, voi opiskelija tehdä asiasta oikaisuvaatimuksen. Helsingin yliopistossa oikaisuvaatimukset osoitetaan oikeusturvalautakunnalle. Oikeusturvalautakunta koostuu professoreista, muusta tutkimus- ja ope- tushenkilöstöstä sekä opiskelijoiden edustajista. Niin lautakunnan puheen- johtajien kuin esittelijöiden tulee olla juristeja (2).

Oikeusturvalautakunta ei arvioi suorituksia uudelleen vaan arvio onko päätöksissä ollut virheitä tai onko harkintavaltaa ylitetty (3).

Oikeusturvalautakunnan päätösten merkitystä niin oikaisupyynnön tekijän kannalta kuin tutki- muskohteena korostaa se, ettei opintosuoritusten arviointia tai hyväksilukemista koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen (yliopistolaki 2009/558, 84 §).

Aineisto ja menetelmät

Kävimme läpi Helsingin yliopiston oikeusturvalau- takunnan vuosina 2013–2023 käsittelemistä lääke- tieteellistä tiedekuntaa koskevistä lääketieteen- ja

» Oikaisupyynnöjen käsittelyssä näkyy yliopiston autonomia.

hammaslääketieteen alojen oikaisuvaatimukset ja niistä annetut päätökset.

Arviomme mihin opintojen vaiheeseen ne liittyivät ja miten ne oli ratkaistu. Erittäin kiinnitimme huomiota siihen, millaisissa tilanteissa oikeusturvalautakunta oli päättänyt hyväksymään oikaisuvaatimuksen kokonaan tai osittain sekä siihen, että korostuivatko jotkin lääketieteen- tai hammaslääketieteen opintojen osat oikaisuvaatimusten aiheena.

Tulokset

Oikaisuvaatimuksia tehtiin yhteensä 22, joista kuusi koski perustutkinnon opintoja (viisi koski opintojakson ja yksi syventävien opintojen tutkielman arvostelua), kuusi koski ulkomailla lääkärin peruskoulutuksen saaneiden pätevytyymistä koskevia opintoja (kolme koski YEK-palvelun hyväksymistä ja kolme pätevytyymiskuu- lustelun arvostelua) ja kahdeksan koski erikoislääkäriopintoja (kaksi erikoislääkäriopintojen hyväksymistä, viisi erikoislääkäritentin arvostelua ja yksi palvelujakson hyväksilukemista). Yksi oikaisuvaatimus koski tohtoriohjelmaan liittyvien opintojen hyväksilukemista ja yksi lisensiaatin tutkielman arvostelua.

Oikeusturvalautakunta hylkäsi oikaisuvaatimuksista 11, hyväksyi kolme, hyväksyi osittain yhden vaatimuksen ja jätti tutkimatta seitsemän.

Ainoastaan kolme vuonna 2015 käsiteltyä yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittamista (YEK) koskevaa oikaisuvaatimusta hyväksyttiin kokonaan. Kyseessä oli YEK koulutukseen liittyvien palvelujen hyväksymisestä osaksi koulutusta henkilöillä, jotka olivat suorittaneet lääketieteen peruskoulutuksen Ruotsissa, jossa tuona ajankohtana oli voimassa niin sanottu kaksoislaillisuus, joka poistui Suomessa vuonna 2011. Edellä esitetyn lisäksi oikeusturvalautakunta hyväksyi osittain yhden erikoislääkärikoulutuksen opinto-

suorituksen hyväksilukemista koskevan oikaisuvaatimuksen.

Seitsemän oikaisuvaatimusta jätettiin tutkimatta. Yksi erikoislääkärikoulutusta koskevasta päätöksestä tehty oikaisuvaatimus jätettiin tutkimatta, koska koulutettavan vaatimus hyväksyttiin oikaisuvaatimuksen tekemisen jälkeen. Lääketieteen lisensiaatin tutkinnon syventävien opintojen tutkielman arvosanaa korotettiin tiedekunnassa oikaisuvaatimusta takia, josta syystä oikaisuvaatimus jätettiin oikeusturvalautakunnassa tutkimatta. Yksi hammaslääketieteen perusopintoihin (kurssin arvosana) liittyvä oikaisuvaatimus raukesi, koska opettaja itse oikaisi kurssin arvioinnin, kun asiasta oli tehty oikaisuvaatimus oikeusturvalautakuntaan.

Kolme oikaisuvaatimusta ei tutkittu, koska oikaisuvaatimuksen tekijä ei ollut vastannut niitä koskevaan täydennyspyyntöön. Tämän seurauksena oikeusturvalautakunnalla ei ollut käytössään tarvittavia tietoja niiden ratkaisemiseksi.

Yksi oikaisuvaatimus, joka koski hammaslääkärin pätevyyskuulusteluajan pidentämistä kuulustelujen suorittamiselle, vedettiin pois.

Yliopiston autonomia näkyä oikaisuvaatimusten käsittelyssä

Oikaisuvaatimusten käsittelyssä näkyä yliopiston autonomia kahdella tavalla: oikeusturvalautakunnan tekemistä opintosuoritusten arvostelua ja hyväksi lukemistakoskevista päätöksistä on nimenomainen valituskielto hallinto-oikeuksiin yliopistolaissa (yliopistolaki 2009/558, 84 §) (4). Yliopiston oikeusturvalautakunnan tekemä päätös jää näin ollen aina lopulliseksi.

Toisaalta opetuksen autonomia näkyä siinä, että opettajilla on laaja harkintavaltaa opintosuoritusten arvioinnin suhteen. Oikeusturvalautakunta tutkii, onko opet-

Ydinviesti

Tämä tiedettiin

Oikaisuvaatimusten määrä on ollut kokonaisuudessaan kasvussa lääketieteessä ja hammaslääketieteessä on erikoistumiskoulutukset ja pätevytyymistä koskevat opinnot ovat muista aloista eroavia koulutuksia, joihin liittyy muista aloista poikkeavia oikeusturvakysymyksiä

Tutkimus opetti

Lääketieteellisellä ja hammaslääketieteellisellä alalla tehdään enemmän muihin opintoihin tai koulutuksiin liittyviä oikaisuvaatimuksia kuin mitä tehdään perusopintoihin liittyen Oikeusturvalautakunta hyväksyy oikaisuvaatimukset vain harvoin Erittäin kiinnitimme huomiota erikoislääkärikoulutusta koskevien asetusten muutosten ja uudistusten yhteydessä näyttäisi herkemmin syntyvän epäselviä tilanteita, joissa koulutettava kokee tarvetta selvittää päätösten oikeellisuutta. Siksi koulutuksen muutosprosessissa tulisi aina miettiä myös vaikutukset koulutettavan oikeusturvan näkökulmasta.

taja ylittänyt harkintavaltansa tai onko arviointimenettelyssä tapahtunut jotain menettelyvirhettä (5).

Erikoislääkärikoulutus ja yleislääketieteen erityiskoulutus eroavat huomattavasti perinteisestä yliopiston antamasta tutkintomuotoisesta koulutuksesta. Vaikka koulutuksesta vastaa yliopisto, tapahtuu koulutus käytännössä terveydenhuollon palvelujärjestelmässä työssä oppimalla.

Koulutuksen pituudesta, tavoitteista, sekä rakenteesta säädellään sosiaali- ja

terveysministeriön asetuksella (6), toisaalta koulutettavan asema ja oikeudet määräytyvät yliopistolain ja yliopiston sisäisten määräysten mukaisesti. Yliopistojen tuottaman ylimmän opetuksen autonomia näkyy siinä, että koulutuksen vastuuhenkilöllä on suuri harkintavalta niin koulutukseen liittyvien työskentelyjaksojen kuin teoreettisten opintojen ja erikoislääkärikuulustelun suhteen. Erityisesti erikoislääkärikoulutusta koskevien asetusmuutosten ja uudistusten yhteydessä näyttäisi herkemmin syntyvän epäselviä tilanteita, joissa koulutettava kokee tarvetta selvittää päätösten oikeellisuutta. Siksi koulutuksen muutosprosessissa tulisi aina miettiä myös vaikutukset koulutettavan oikeusturvan näkökulmasta.

Eri maiden koulutusjärjestelmien yhteensovittamisen haasteet

Oikeusturvalautakunta hyväksyi kolme yleislääketieteen erityiskoulutusta koskevaa vaatimusta vuonna 2015. Kyseessä oli epäselvä tilanne siitä, missä vaiheessa suoritettuja palveluita voidaan hyväksi lukea yleislääketieteen erityiskoulutukseen henkilöllä, jotka olivat suorittaneet lääketieteen lisensiaatin tutkinnon maassa, jossa on voimassa kaksoislaillistus.

Suomessa erikoislääkärikoulutuksella tarkoitetaan lääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeistä koulutusta (7), joten ennen lisensiaattitutkintoa suoritettuja palveluja ja suoritteita ei voida sisällyttää koulutukseen. Koska Suomessa ei enää ole kaksoislaillistusprosessia, käytännössä erikoislääkärikoulutuksessa olevat henkilöt ovat myös laillistettuja lääkäreitä. Oikeusturvalautakunta tulkitsi päätöksessään hyväksyvä oikaisuvaatimukset, että riittävät edellytykset palvelujen hyväksilukemiselle ovat lääketieteen lisensiaatin tutkinto ja se, että palvelut on suoritettu koulutuspaikassa, missä täyttyvät muut yliopiston

Kuva: Eero Antturi

asettamattavat kriteerit. Nämä tapaukset osoittavat hyvin sen miten haasteellista on arvioida erilaisista koulutusjärjestelmistä tulevien henkilöiden osaamista ja palveluita suhteessa Suomen vaatimuksiin siten, että yhdenvertaisuus ja potilasturvallisuus toteutuvat.

EU/ETA alueen ulkopuolelta tulevien lääkärin ja hammaslääkärin koulutusta ja osaamista arvioidaan Valviran toimesta laillistamisprosessin yhteydessä. Valvira voi harvintansa mukaan pyytää laillistettavan henkilön osaamisesta lausuntoa yliopiston lääketieteelliseltä tiedekunnalta.

Usein osaamista arvioidaan myös tentin avulla. Pätevyitysmiskoulustelun läpimenolla ja palvelujen hyväksiluvulla on suuri merkitys ihmisen ammatilliselle toiminnalle ja toimeentulolle, joten näihin liittyvien oikaisuvaatimusten suhteellisen suuri määrä on sikäli ymmärrettävä. Prosessin tulisi olla läpinäkyvä, selkeä ja myös hakijan oikeusturvaan tulisi kiinnittää riittävästi huomiota prosessin kehittämisessä.

Yksi hylätyistä oikaisuvaatimuksista koski monitieteiseen tohtoriohjelmaan liittyvien opintojen hyväksi lukemista. Tässä tapauksessa oikeusturvalautakunta katsoi, että opinnot olivat Helsingin

yliopiston sisäisen päätöksen perusteella vanhentuneita, koska niiden suorittamisesta oli yli 10 vuotta. (8) Varsinkin lääketieteellisillä aloilla olisi syytä käydä keskustelua siitä, että onko Helsingin yliopistossa noudatettu opintojen 10 vuoden vanhentumisaika liian lyhyt, koska erikoistumis- ja tohtoriopintoja suoritetaan usein yhtä aikaa. Samaan ajankohtaan osuu usein myös perheellistyminen, joka vaikeuttaa

10 vuoden aikataulussa pysymistä entisestään.

Lääketieteen opintoihin liittyvällä syventävien opintojen opinnäytetyöllä ja kurssien arvosanoilla ei ole samanlaista merkitystä kuin useimmilla muilla

aloilla, mikä selittänee perustutkintoon kuuluvien oikaisuvaatimusten vähäisyyden.

Oikaisuvaatimusten määrä kasvaa

Lääketieteellisestä tehtyjen oikaisuvaatimusten kohdalla näkyy sama trendi kuin muutenkin: oikaisuvaatimuksia tehdään yhä enemmän. Oikaisuvaatimusten tekeminen ei läpikäydyissä tapauksissa useimmiten johtanut muutokseen. Tässä lääketieteelliset alat eivät eroa muista oikeusturvalautakunnan käsittelemistä tapauksista. Kuitenkin läpikäydyissä oikaisuvaatimuksissa oli mukana tapauksia,

joissa ilman oikeusturvalautakunnalle tehtyä oikaisuvaatimusta olisi päätös ollut toisenlainen. Osassa tapauksia oikeusturvalautakunta antaa myös päätöksissään ohjausta, joka kehittää yliopiston ja opettajien toimintaa, vaikka ei oikaisuvaatimuksen tehneen opiskelijan saamaa päätöstä muuttaisikaan.

Kirjallisuutta

1. Yliopistolaki 24.7.2009 2009/558 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558>
2. Helsingin yliopiston tutkinto- ja oikeusturvajohtosääntö 15.4.2015, https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2021-09/Helsingin%20yliopiston%20tutkinto-%20ja%20oikeusturvajohtos%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6_2021.pdf
3. Opiskelijan oikeusturva ja oikaisumenettelyt (siteerattu 18.9.2023). <https://studies.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/opiskelijan-oikeusturva>
4. Mäenpää, Olli. Yliopistolaki. WSOYpro, Juva 2009. s. 102.
5. Kosonen, Jonna. Yliopiston koulutuksen järjestämisa autonomia. University of Eastern Finland Joensuu 2023. s. 102.
6. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta 29.1.2015 STM 56/2015, <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150056>
7. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöitä annetun lain muuttamisesta 30.12.2014 1355/2014, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141355>
8. Helsingin yliopiston tutkintoja ja opintoja koskevat linjaukset 21.6.2021

» Koulutuksen muutosprosessissa tulisi aina miettiä myös vaikutukset koulutettavan oikeusturvan näkökulmasta.

Ilmoittaudu ehdokkaaksi
sely.fi/vaaliehdokkaaksi
Lisätietoja SELYN toiminnasta sely.fi

Skannaa itsesi SELYN ehdokkaaksi!

sely.fi